

**СТРУКТУРА ВИДОВОГО СКЛАДУ ЧАГАРНИКОВОГО ЯРУСУ
ЛІСОПАРКІВ М. ЖИТОМИР ТА М. КОРОСТИШЕВА**

Малець Д. В., Яценко І. Г. магістрант,*

Qarpofor@ukr.net

У свіжих суборах лісопаркової зони у чагарниковому ярусі домінують наступні види кущової рослинності: бузина червона та чорна, верба козяча глід колючий, горобина звичайна, клен татарський, крушина ламка, ліщина звичайна, малина, ожина сиза, черемха звичайна, шипшина собача та жимолость татарська.

Частка бузини червоної у свіжих суборах від 2 до 10 одиниць, зімкнутість ярусу від 0,1 у випадку чистого зростання і до 0,4 у випадку зростання із глodom колючим, горобиною звичайною, крушиною ламкою. Бузина чорна займає у свіжих суборах значно більші площі, зімкнутість ярусу із її домінуванням також в межах 0,1-0,4. Видовий склад чагарників представлений крім вищезгаданих видів ще ліщиною звичайною. Верба козяча малопоширена у свіжих суборах, тут вона домінує у чагарниковому ярусі лише на двох ділянках. Частка верби становить 6-10 одиниць, зростає з як сама, так і крушиною ламкою та черемхою звичайною при зімкнутості 0,2-0,3. Глід колючий панує у чагарниковому ярусі на площі майже 150 га. Зімнутість ярусу з глodom незначна – переважно 0,1, зростає переважно з бузиною чорною та шипшиною собачою. Горобина звичайна домінує у чагарниковому ярусі також на значній площі. Зростає вона найчастіше з крушиною ламкою, рідше чистою. Зімкнутість незначна – 0,1-0,3. Клен татарський є також досить поширеним у свіжих суборах, зростає він при більшій зімкнутості – 0,3-0,5. Супутниками його є крушина, ліщина, горобина, черемха. Крушина ламка є найбільш поширеним видом у чагарниковому ярусі свіжих суборів. Найчастіше крушина зростає разом із горобиною звичайною, бузиною чорною та червоною. Іноді трапляється бруслина бородавчаста і пухироплідник калинолистий. Зімкнутість чагарників із домінуванням крушини є порівняно вищою 0,1-0,8, хоча

переважає зімкнутість 0,1-0,2. Другою по площі поширення після крушини в В₂ є ліщина звичайна. Зімкнутість ліщинового підліску переважно 0,1-0,4, хоча може бути і до 0,7. Зростає ліщина як чистою, так і мішаною з крушиною, бузиною, горобиною, глодом. Іноді трапляється верба вушката, малина, жостір проносний. Площі ділянок із переважання черемхи звичайної у підліску становлять понад 45 га. Зімкнутість черемхового ярусу становить 0,2-0,7. Разом з черемхою найчастіше росте крушина ламка, горобина звичайна і бузина чорна. Малина, ожина сиза, жимолость татарська і шипшина собача рідко коли домінують у ярусі підліску, їх площі незначні.

У вологих суборах видовий склад підліску менший ніж у свіжих. Найбільш поширеним видом у чагарниковому ярусі є крушина ламка, яка зростає із зімкнутістю 0,1-0,7. Крім даного виду часто зустрічають наступні види: верба козяча, ліщина, черемха, горобина, глід колючий, малина, бузина червона і чорна. У сирих суборах чагарниковий ярус виражений слабо, зустрічаються лише верба п'ятитичинкова, крушина ламка, горобина звичайна та глід колючий. У мокрих суборах лише крушина ламка і верба п'ятитичинкова подекуди утворюють ярус.

У свіжих сугрудах площі з переважанням бузини червоної виявилися більшими порівняно з суборами. При цьому зімкнутість чагарникового ярусу з бузиною здебільшого становить 0,4-0,6, а горобина і крушина зазвичай є супутніми видами. З бузиною чорною ситуація подібна – площі більші, зімкнутість від 0,1 до 0,6. Крім горобини і крушини у чагарниковому ярусі з переважанням чорної бузини зустрічаються ліщина, глід колючий, клен татарський та бузина червона. У складі підліску у свіжих суборах переважають два види глоду – глід колючий та глід дрібнолистий. Зімкнутість чагарникового намету незначна – 0,1-0,2. Іноді з глодом зростає ліщина, бузина чорна і червона, клен татарський, крушина ламка. Горобина звичайна є досить поширеною у свіжих сугрудах. Найчастіше даний вид у підліску зустрічається із крушиною ламкою, утворюючи зімкнутість намету від 0,2 до 0,6. Значно рідше з бузиною чорною та червоною, глодом колючим, ліщиною, жостером.

Клен татарський у підліску зустрічається здебільшого з горобиною, ліщиною, крушиною та бузиною червоною при середній зімкнутості – 0,3-0,4. Крушина ламка у свіжих сугрудах переважає у чагарниковому ярусі на значних площах при зімкнутості від 0,1 до 0,8. Разом із крушиною ростуть зазвичай такі види як горобина та ліщина, рідше верба козяча, бузина чорна та червона, черемха, клен татарський, глід колючий, бруслина бородавчата. Ліщина звичайна є найбільш поширеною кушовою породою, яка переважає у чагарниковому ярусі в свіжих сугрудах. Зімкнутість підліску з ліщиною на більшості площ становить 0,1-0,5, хоча може досягати 0,7. Ліщина може утворювати чагарниковий ярус як сама, так із усіма видами кущів, які зростають в даному едотопі. На відміну від вищерозглядуваних едотопів, у свіжих сугрудах підлісковий намет може бути сформований пухироплідником калинолистим, що може розростатися до зімкнутості 0,2-0,4 разом з такими видами як ліщина та крушина. Черемха звичайна за площею поширення є більш представлена у свіжих сугрудах ніж у свіжих суборах, хоча зростає вона при такій же зімкнутості і складі. Досить часто черемха зростає самотньою в підліску. Чагарниковий ярус у свіжих сугрудах також може очолювати і карагана деревовидна, яка може розростатися до зімкнутості 0,7. Зростає вона з крушиною та ліщиною.

У вологих сугрудах підлісок з переважанням бузини червоної трапляється значно рідше, ніж у свіжих сугрудах. Зімкнутість його невисока – 0,1-0,5. Зростає бузина як сама, так із горобиною, ліщиною та крушиною. Бузина чорна значно більш поширена у підліску, де вона може також зростати в чистому і мішаному ярусі із зімкнутістю до 0,5. Верба козяча у вологих сугрудах здатна утворювати чагарниковий ярус з повнотою 0,2-0,4 в більшості випадків самотійно. Дещо густіший ярус утворює на незначних площах верба тричинкова. Глід колючий є менш поширеним ніж у С₂, зростає негусто з бруслиною бородавчатою, крушиною. Чагарники із домінуванням горобини звичайної за складом є подібні до попередніх умов, проте площі поширення менші. Крушина ламка домінує у вологих сугрудах на площі понад 1300 га, склад і зімкнутість ідентична умовам С₂. Клен татарський переважає у підліску

на незначних площах, зімкнутість його невисока 0,1-0,3, супутні кущі: крушина, ліщина, горобина, черемха. Ліщина у вологих сугрудах є менш розповсюджена ніж крушина ламка. Зімкнутість ярусу переважно невелика 0,1-0,3, хоча подекуди сягає 0,7. Черемха домінує у підліску на площі майже 50 га, зростаючи переважно з крушиною та ліщиною при зімкнутості від 0,3 до 0,8. Крім зазначений кущів у вологих сугрудах чагарниковий ярус можуть очолювати два види свидини – біла та кров'яна. Перша є більш поширеною, зростає при зімкнутості 0,3 з глодом, ліщиною та горобиною, а друга при зімкнутості 0,5 з кленом татарським, горобиною та ліщиною. Площі малиників незначні.

У сирих сугрудах на 61 % площ з виявленим підліском переважає крушина ламка. Також зростає бузина червона (12 %), ліщина (8 %), верба козяча та тричинкова (7 %), горобина та черемха.

У свіжих грудах видове різноманіття кущів незначне – в більшості випадків чагарниковий ярус очолює крушина ламка та ліщина. Крім цих видів трапляються кущі горобини і бузини червоної. Зімкнутість ярусу як правило низька – 0,1-0,2. Вологи груди відрізняються від свіжих відсутністю у складі підліску бузини. За рештою показників істотної різниці немає. У сирих сугрудах у складі чагарникового ярусу, який відмічений лише на одній ділянці, зростає лише ліщина, зімкнутість ярусу 0,2.

**Науковий керівник: к.с-г.н., доцент Поліщук О. Є.*